

מדד המגדר אי־שוויון מגדרי בישראל

2018

הגר צמרת־קרצ'ר

נעמי חזן | חנה הרצוג

יוליה בסין | רונה ברייר־גארב | הדס בן אליהו

מכון ון ליר בירושלים

THE VAN LEER JERUSALEM INSTITUTE

معهد فان لير في القدس

שוות • WIPS

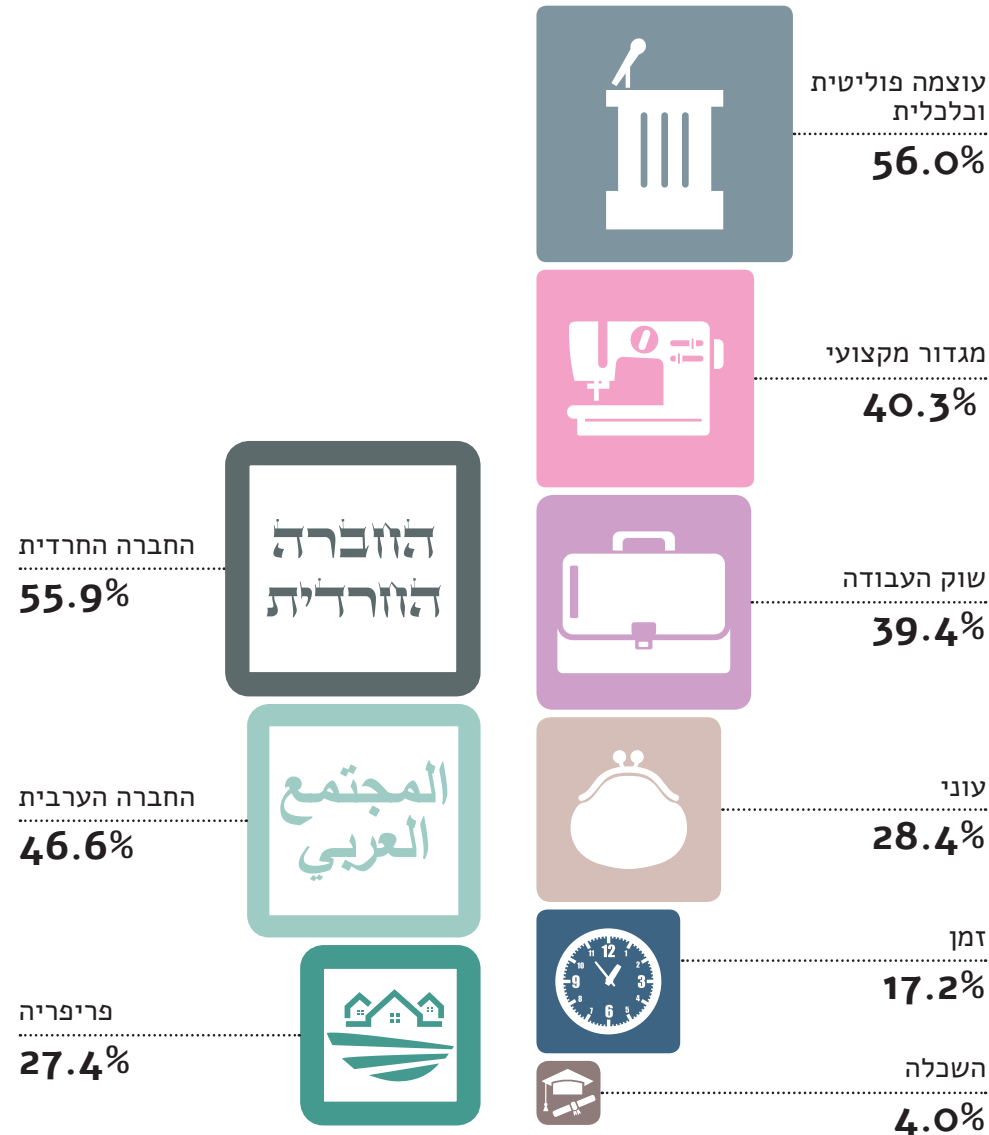
המרכז לקידום נשים בזירה הציבורית

מדד המגדר

מדד המגדר של שוות - המרכז לקידום נשים בזירה הציבורית במכון ון ליר בירושלים הוא כלי מדידה רב עוצמה הבוחן שינויים לאורך זמן במצבם של נשים וגברים בישראל מאז שנת 2004. המדד מציג תמונה מפורטת של מצב האי-שוויון בתחומי חיים שונים - עבודה, השכלה, עוני, עוצמה פוליטית וכלכלית, תרבות ותקשורת, אלימות, חלוקת זמן, בריאות, יחסי מרכז-פריפריה, והחברה הערבית - ומדי שנה מתווספים לו תחומים חדשים. בחינת האי-שוויון המגדרי נעשית לא רק על פי ההבחנה הבינארית בין גברים לנשים אלא גם בהצטלבויות בין מגדר לבין מיקומים חברתיים שונים, כמו הפריפריה, החברה הערבית והחברה החרדית בישראל. הנתונים שמספק המדד מאפשרים לו להיות מצפן למקבלי החלטות ולגורמים ממשלתיים וציבוריים בישראל.

עומק האי-שוויון

חישוב עומק האי-שוויון מאפשר לזהות באיזה תחום הפער בין נשים לגברים הוא הגדול ביותר ובאיזה תחום הוא הקטן ביותר. ככל שהאחוז קרוב יותר ל-100 כך האי-שוויון גדול יותר.

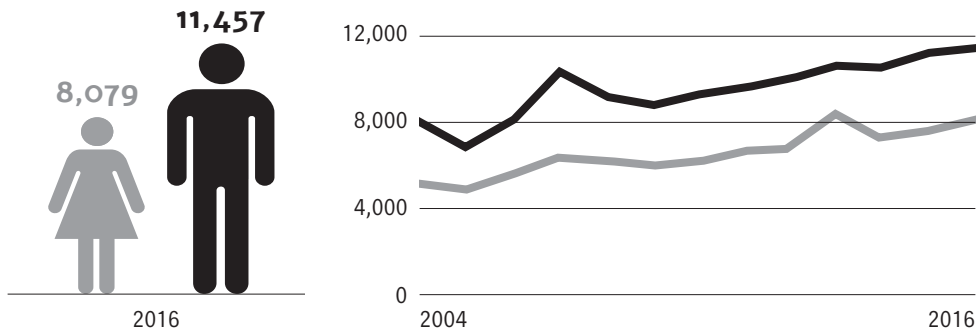
לכל אורך החוברת נשים מסומנות בצבע אפור וגברים בצבע שחור

פער מגדרי מתמשך בכל תחומי החיים

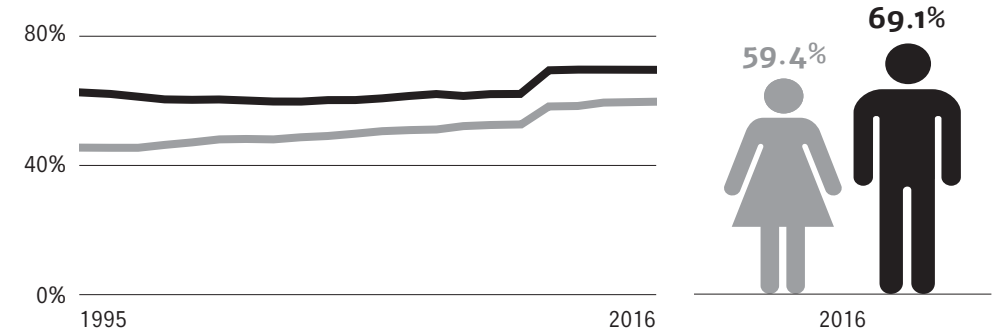
ברוב תחומי החיים נשמר פער מגדרי לטובת הגברים. במקצת התחומים לא זו בלבד שהפער אינו מצטמצם אלא הוא אף גדל עם הזמן.

הכנסה חודשית ממוצעת של עצמאיות ועצמאים בשוק העבודה

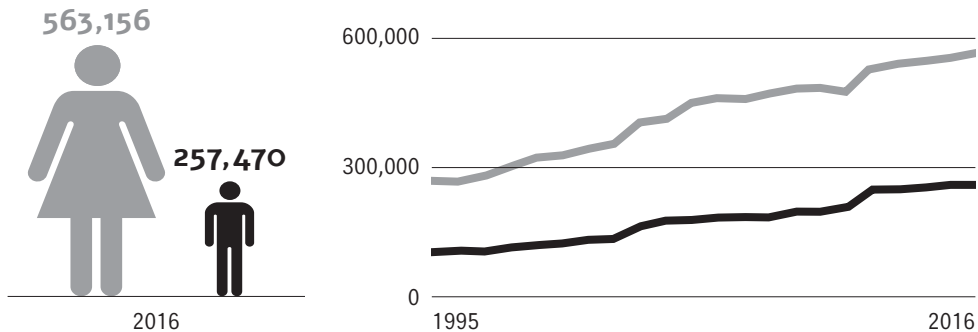
מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

שיעור השתתפות בשוק העבודה כוח עבודה אזרחי

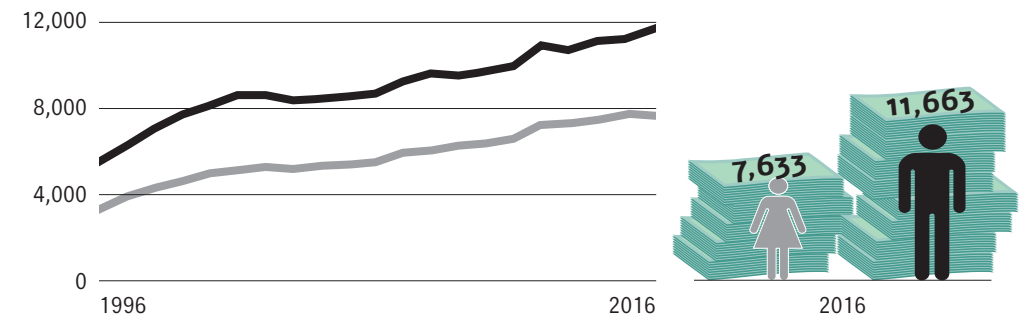
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

העובדים/ות במשרה חלקית

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

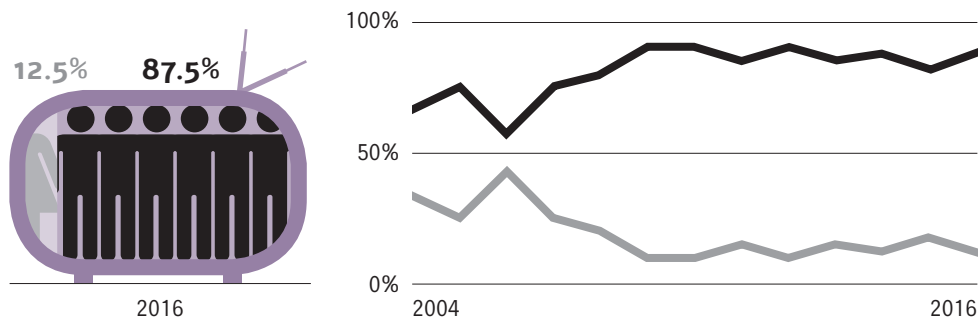
שכר חודשי ממוצע גברים לעומת נשים, בש"ח

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

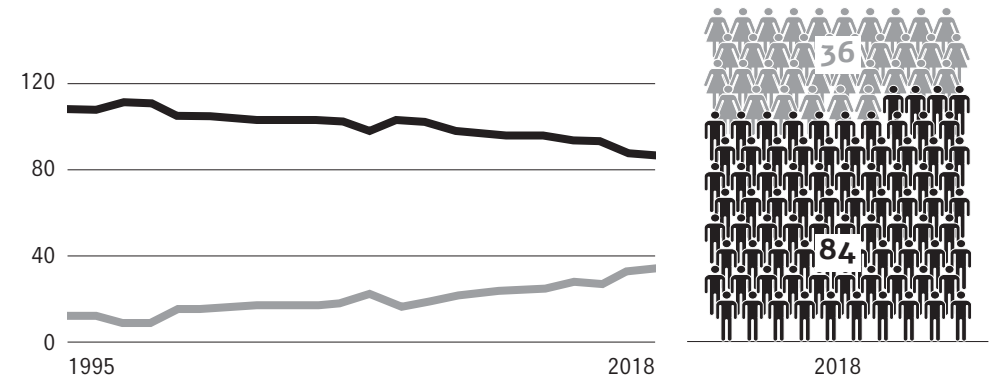
פער מגדרי מתמשך בכל תחומי החיים

המצעד השנתי של גלגל"צ: שירים בביצוע נשים לעומת גברים

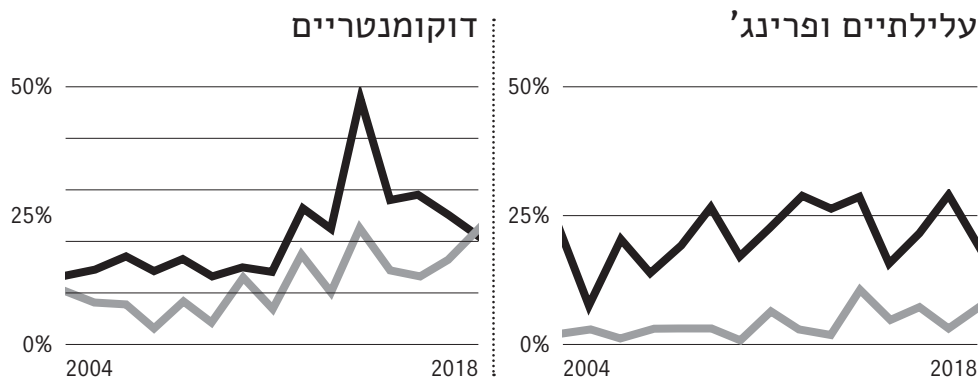
מקור: עיבודי המחברות

מספר חברי וחברות הכנסת

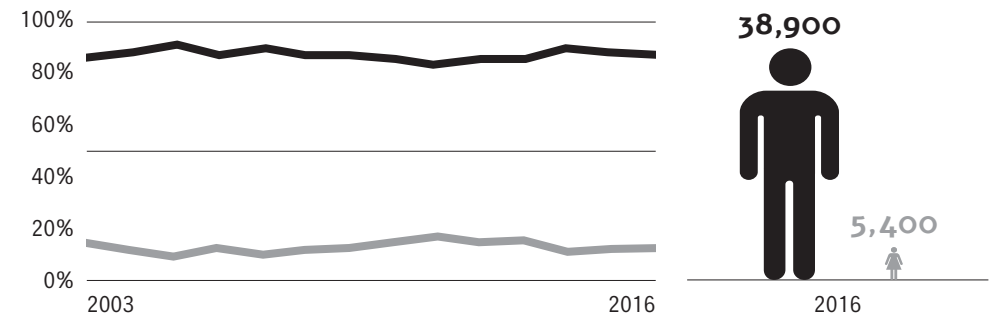
מקור: נתוני הכנסת ועיבודי המחברות

סרטים שנרשמו למועמדות לפרס אופיר

מקור: נתוני פיל"ת ועיבודי ליאור אלפנט

שיעור מנכ"לים/ות במשק

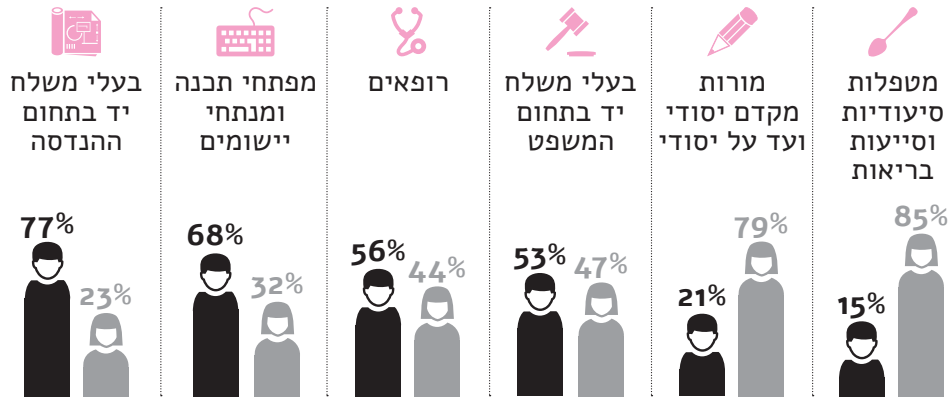

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

השכלה ותעסוקה

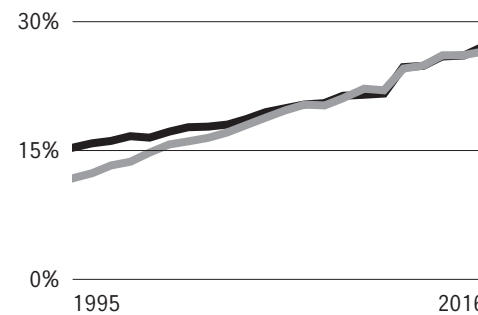
יותר ויותר נשים רוכשות השכלה גבוהה ואף מרחיבות את תחומי הלימוד. עם זאת, חסמים מבניים ותרבותיים מקשים עליהן לתרגם הישגים אלה לצמצום פערים בשוק העבודה ובזירה הפוליטית והכלכלית.

האי שוויון המגדרי בתחומי התעסוקה 2016

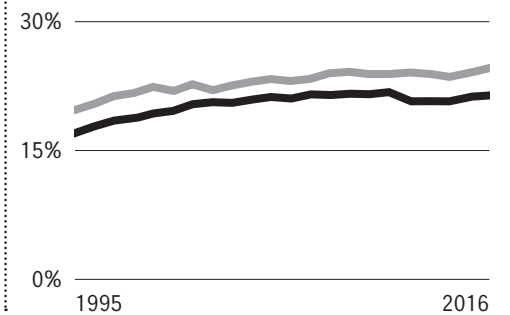
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור בוגרי/ות 16 שנות לימוד ומעלה

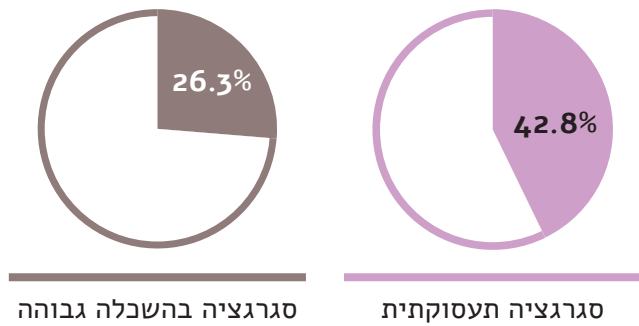

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור בוגרי/ות 13-15 שנות לימוד

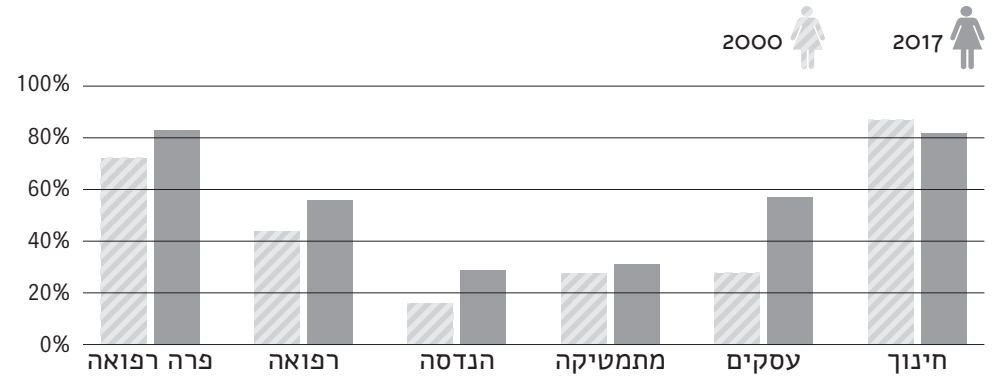
סגרגציה תעסוקתית וסגרגציה בהשכלה הגבוהה 2016

מקור: עיבודי המחברות

* סגרגציה: הפרדה מגדרית בתעסוקה או בהשכלה

שיעור נשים במגמות לימוד שונות 2000 מול 2017

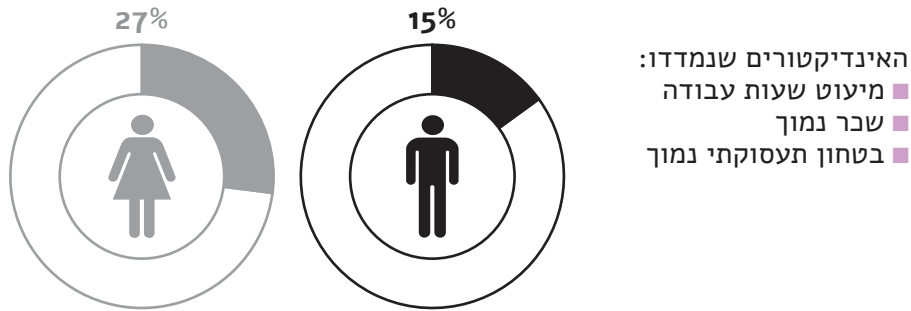

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי ות"ת

שוק עבודה מעורער

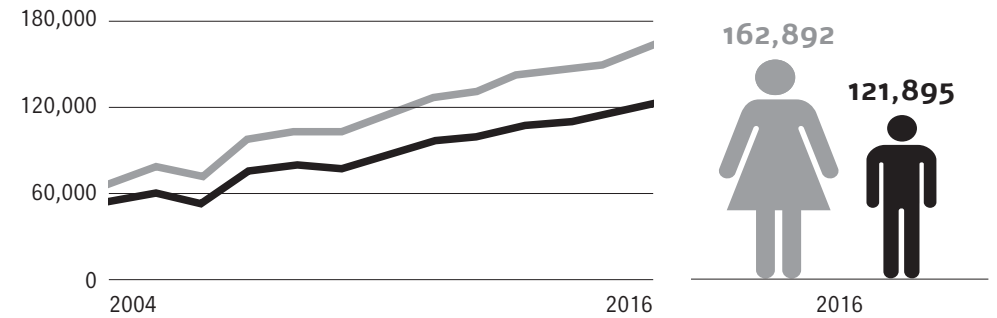
המושג שוק עבודה מעורער מתייחס לדפוסי עבודה המאופיינים בשכר נמוך שאינו מספיק לפרנסת משפחה, חוסר יציבות תעסוקתית והיעדר הגנה לעובדים. המבט המגדרי מגלה שנשים חשופות יותר לדפוסים אלה.

תעסוקה מעורערת באיחוד האירופי 2017

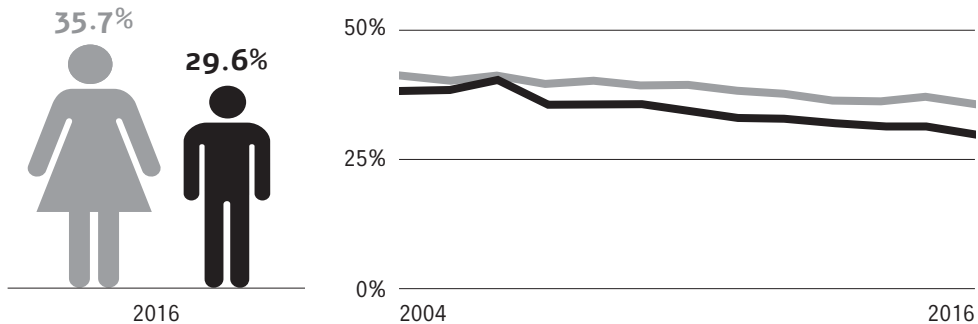
מקור: EIGE, 2017

מספר עובדים ועובדות בעלי יותר ממשרה אחת

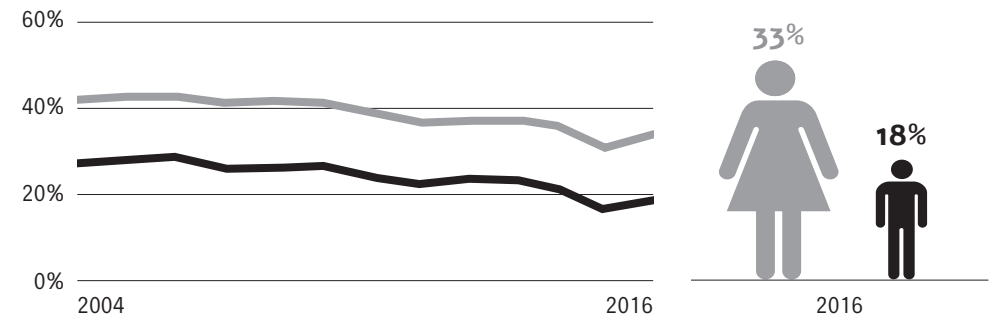
מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

שיעור השכירים/ות שאינם מקבלים 12 משכורות בשנה

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

שיעור השכירים/ות ששכרם אינו עולה על שכר מינימום

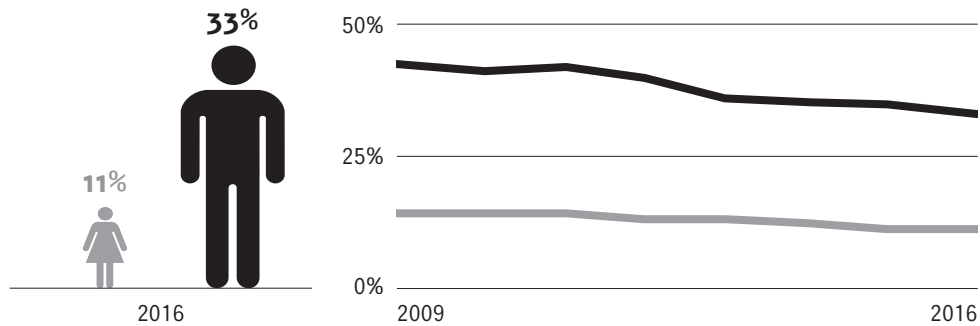

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

עבודה, משפחה, זמן

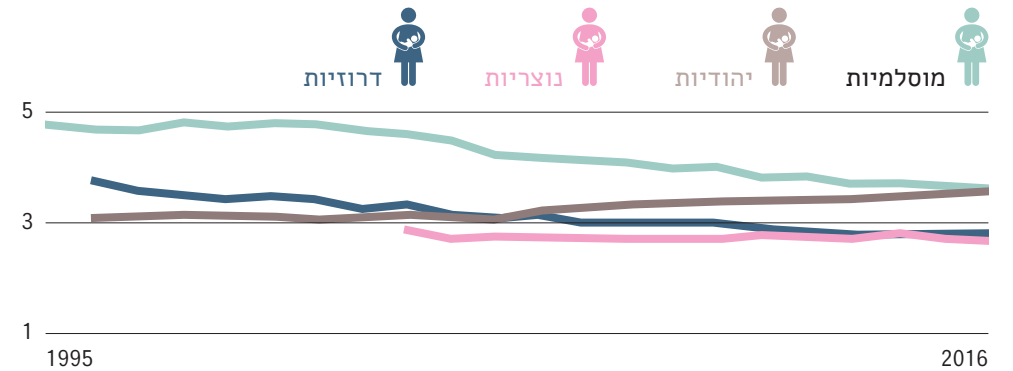
נשים הן עדיין האחראיות העיקריות לעבודות הבית ולטיפול במשפחה. עבודות אלו הן **עבודות שקופות** שכן לרוב אינן זוכות להכרה ולתגמול, אבל הן משמשות חסם להשתלבות מלאה ושוויונית של נשים בשוק העבודה.

שיעור העובדות והעובדים מעל 50 שעות בשבוע

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

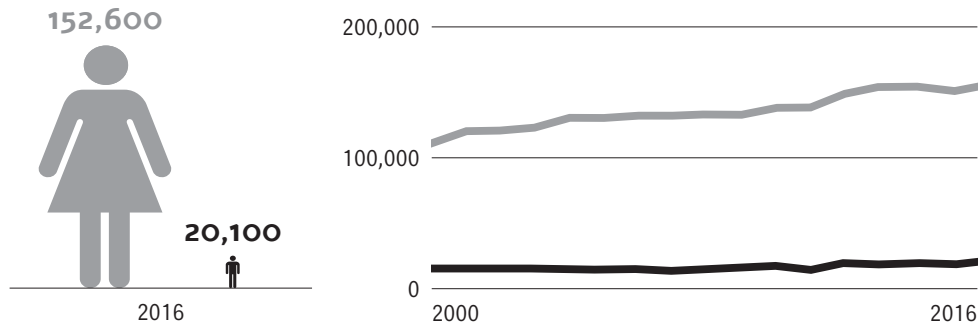
מספר ילדים ממוצע לאישה לפי קבוצת אוכלוסייה

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

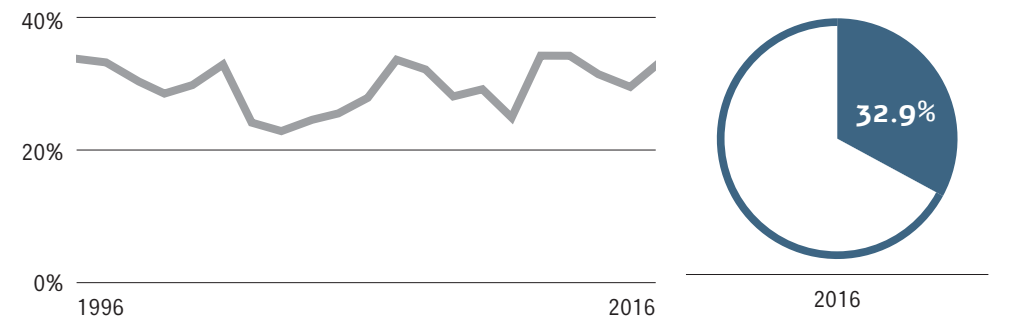

נשים לעומת גברים בראש משפחות חד-הוריות

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור הנשים שאינן מועסקות בשכר עקב היותן עקרות בית

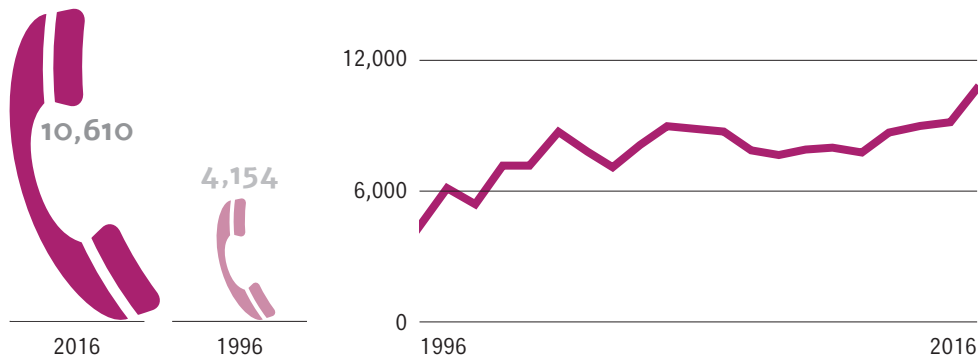

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

פגיעות וסיכון

נשים ככלל עניות יותר מגברים וחשופות לאלימות המופנית כלפיהן מעצם היותן נשים. תמונת מצב זו משפיעה לרעה על נוכחותן ועל מעמדן של נשים במרחב הציבורי.

מספר הפניות החדשות מדי שנה למרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית

מקור: איגוד מרכזי הסיוע ועיבודי המחברות

נשים שנרצחו על ידי בן זוג או קרובי משפחה אחרים

קיים קושי רב לקבל נתונים רשמיים ממוסדות המדינה אודות אלימות מגדרית לסוגיה. כך למשל, קיימים נתונים שונים ממקורות שונים לגבי מספר הנשים שנרצחות על ידי בני משפחה בכל שנה

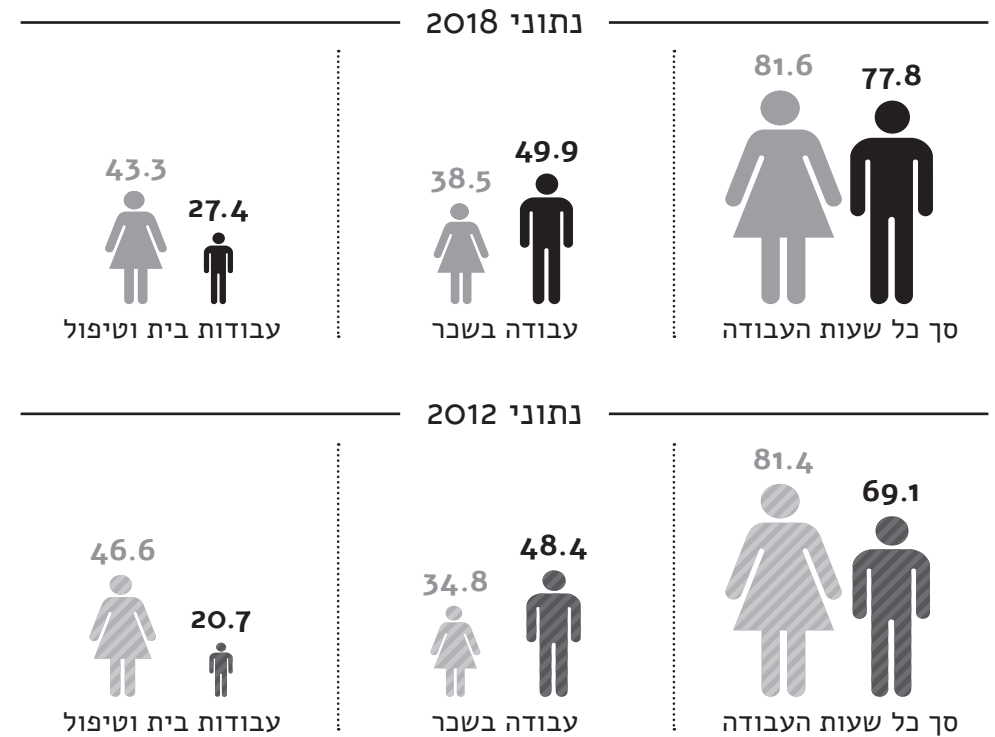

מקור: מממ, הארץ, תזכור

* נכון לחודש נובמבר

עבודה, משפחה, זמן

עבודות שקופות: מספר השעות השבועיות המוקדשות לעבודת בית וטיפול בשכר* המוקדשות לעבודת בית וטיפול ולעבודה בשכר*

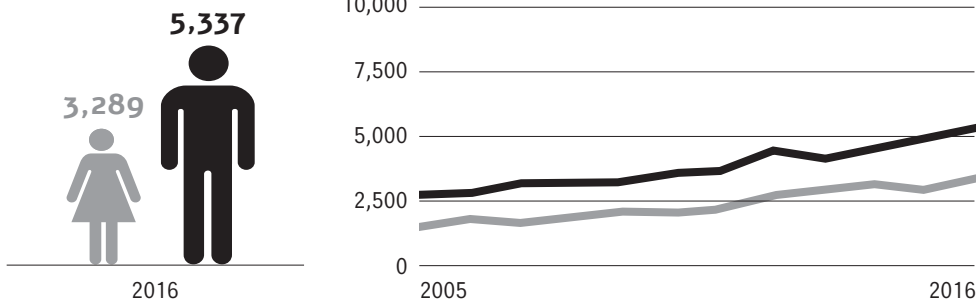
* בקרב משפחות ששני בני הזוג עובדים בשכר, בגילאי 25-65, שיש להם ילדים עד גיל 18 במשק הבית

* בשנת 2018 הנתונים נאספו באמצעות ראיון טלפוני ובשנת 2012 באמצעות ראיון פנים אל פנים

מקור: ד"ר עמית קפלן, סקר עבודות שקופות של שוות והמכללה האקדמית תל אביב יפו 2018; ISSP, 2012

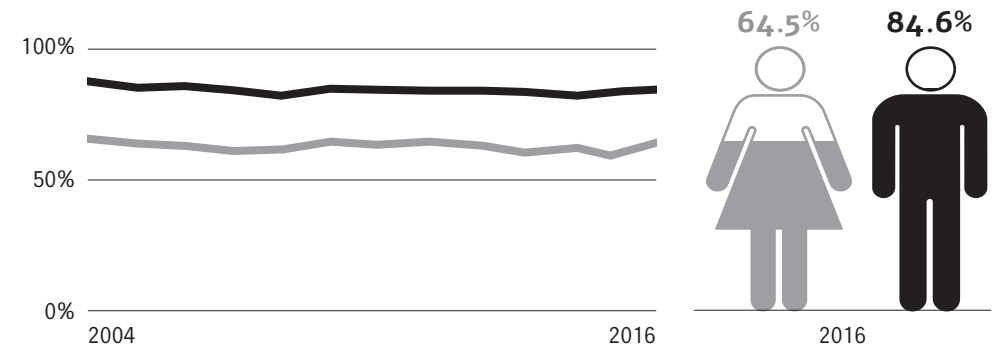

הכנסה ממוצעת מפנסיה בש"ח

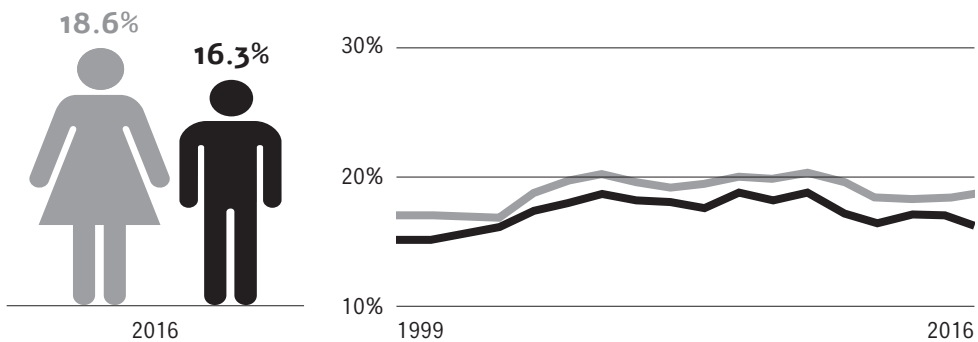
מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

תחושת ביטחון בהליכה ברחוב

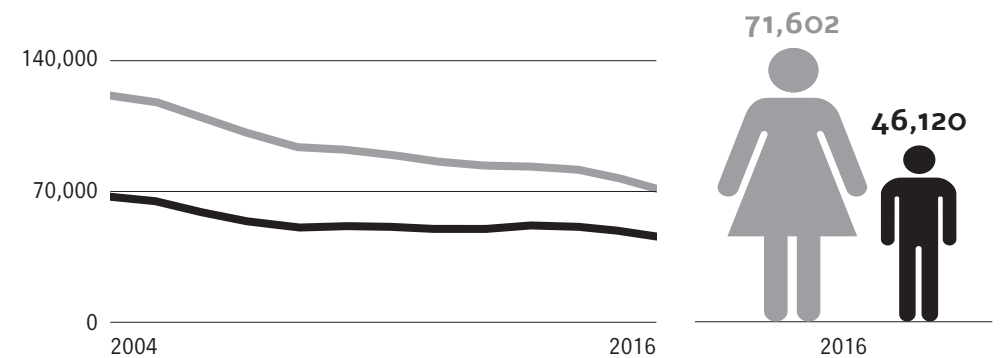
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

היקף העוני לאחר תשלומי העברה ומסים

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

מקבלי/ות הבטחת הכנסה מספר הנשים לעומת מספר הגברים

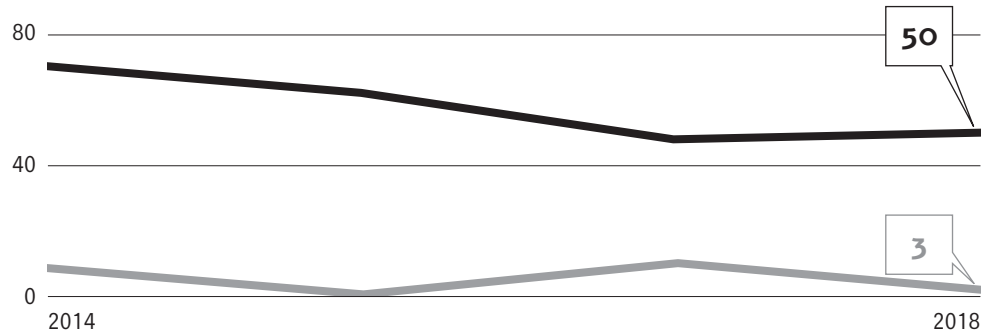

מקור: נתוני למ"ס, בטל"א ועיבודי המחברות

עוצמה פוליטית וכלכלית

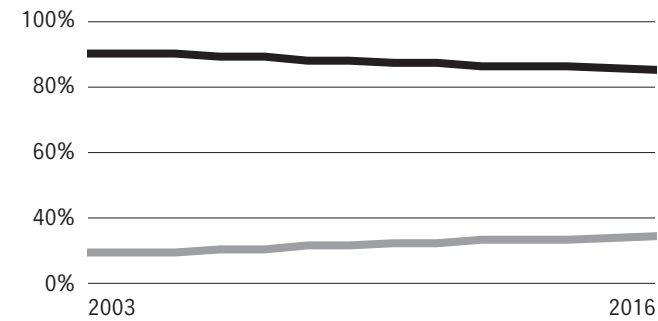
עמדות המפתח בדירה הפוליטית והכלכלית מאוישות ברובן המכריע על ידי גברים.

מינוי מנכ"לים חדשים בחברות בורסאיות: נשים מול גברים

מקור: מערכת מאיה באתר הבורסה והסדנה לידע ציבורי

פרופסוריות ופרופסורים (חבר ומן המניין) באוניברסיטאות

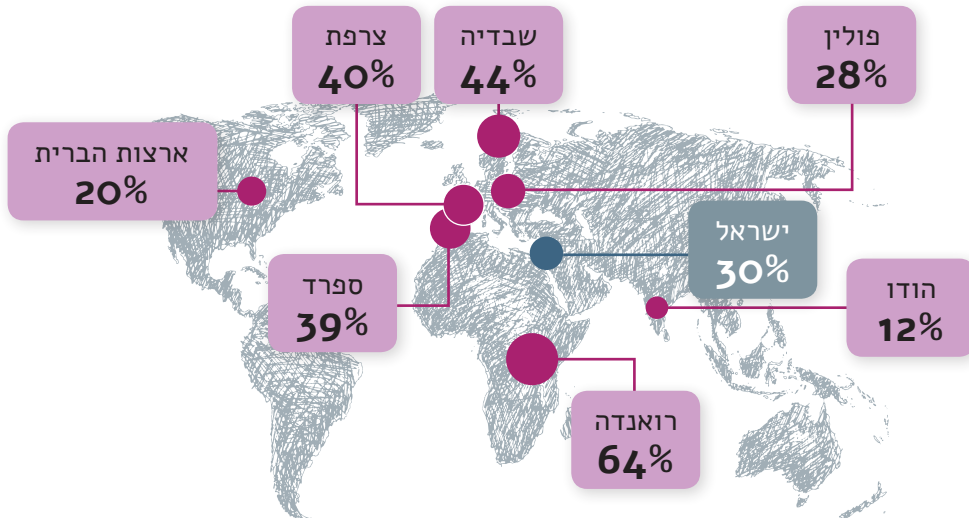

מקור: נתוני מל"ג ועיבודי המחברות

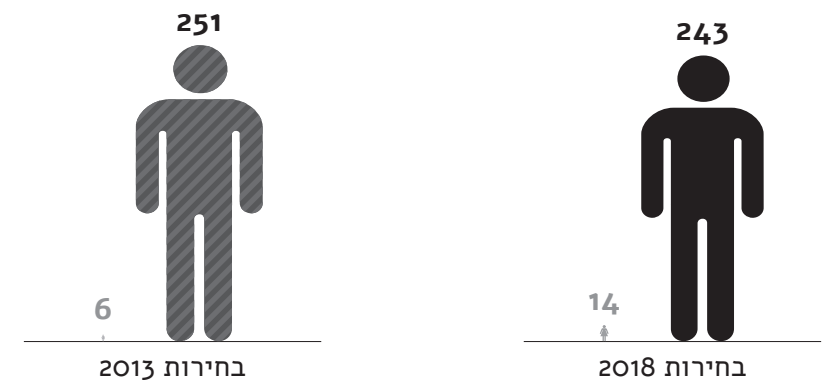
מקור: נתוני הכנסת ועיבודי המחברות

שיעור נשים בפרלמנטים, 2018

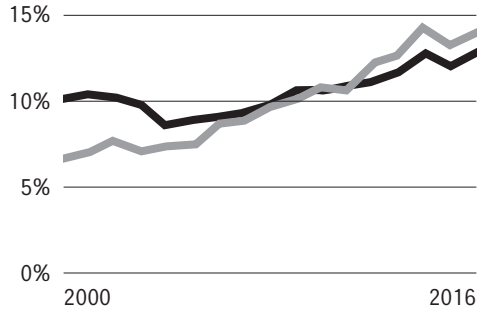
מקור: Inter Parliamentary Union

ראשי רשויות מקומיות ומועצות אזוריות

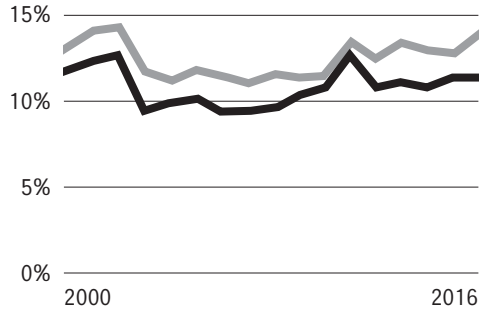

מקור: נתוני משרד הפנים ועיבודי המחברות

שיעור בוגרי/ות 16 שנות לימוד ומעלה בחברה הערבית

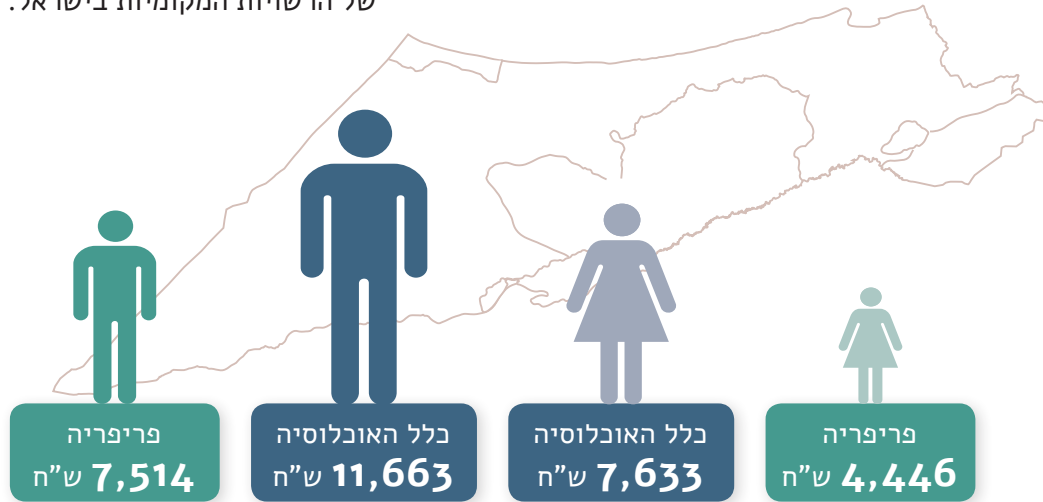
שיעור בוגרי/ות 13-15 שנות לימוד בחברה הערבית

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שכר חודשי בפריפריה ובכלל האוכלוסיה

בהגדרת הפריפריה בממד נלקחו בחשבון הריחוק הגיאוגרפי ממרכז המדינה והדירוג החברתי-כלכלי של הרשויות המקומיות בישראל.

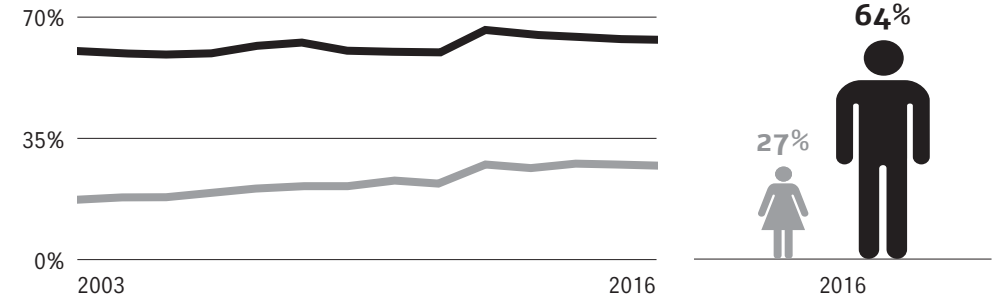

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

מגוון בקרב נשים

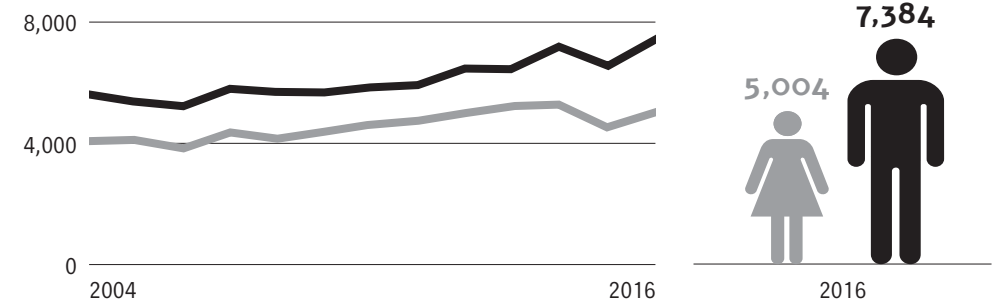
על מנת להבין לעומק את מצבן של נשים שונות יש להביא בחשבון השתייכות אתנית ולאומית, מקום גיאוגרפי, מצב כלכלי, חשיפה לאלימות וגורמים נוספים. ההצטלבות בין מגדר לבין גורמים אלו יוצרת הבדלים בין נשים ומעצימה את פגיעותן של נשים מקבוצות מוחלשות. כך, השכר החודשי הממוצע של נשים ערביות נמוך משכרם של גברים ערבים ומשכרן של נשים יהודיות, ונשים בפריפריה משתכרות פחות מגברים בפריפריה ומנשים בכלל האוכלוסיה.

השתתפות בכוח העבודה בחברה הערבית בישראל, נשים מול גברים

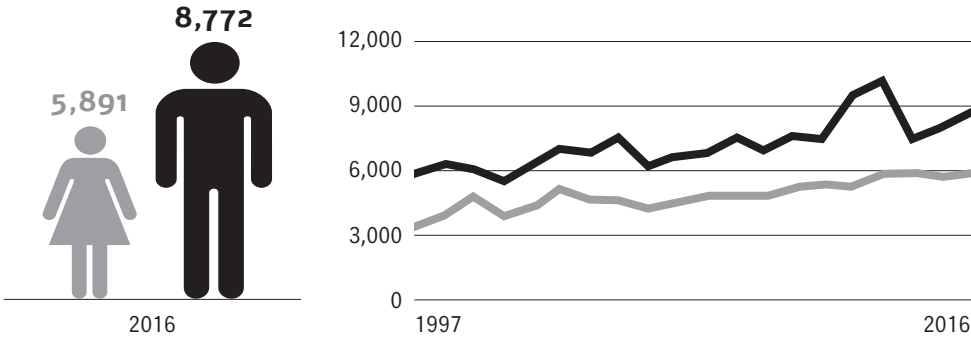
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שכר חודשי ממוצע בחברה הערבית בישראל, נשים מול גברים

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

הכנסה ממוצעת ברוטו לחודש בש"ח, גילאי 25-64

מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, למ"ס ועיבודי המחברות

נשים מקבוצות חברתיות שונות בשוק העבודה

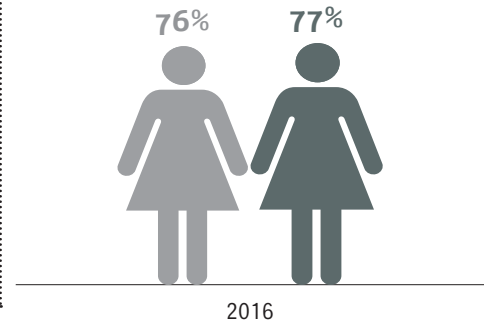
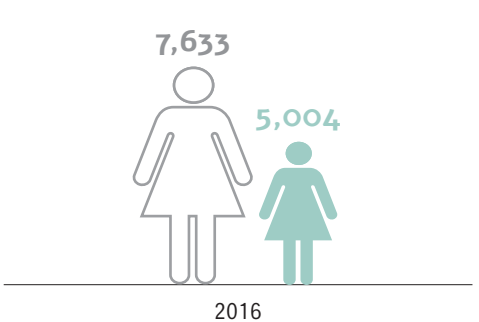
שכר חודשי ממוצע

נשים בגילאי 15 ומעלה

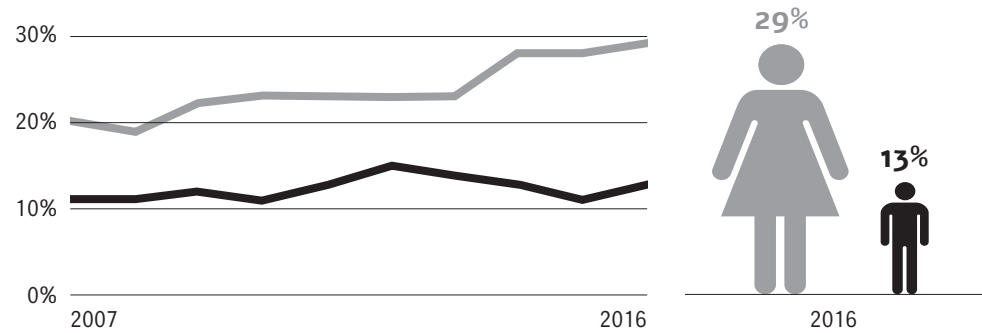

השתתפות בשוק העבודה

נשים בגילאי 25-64

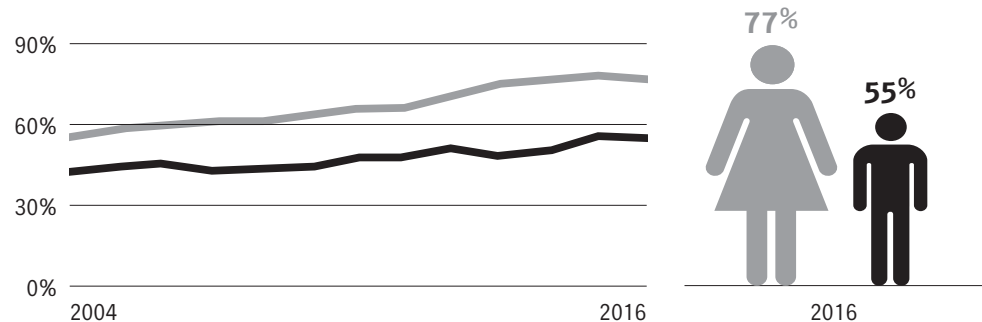

לומדים לתואר אקדמי בחברה החרדית בקרב בני 20+

מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, למ"ס ועיבודי המחברות

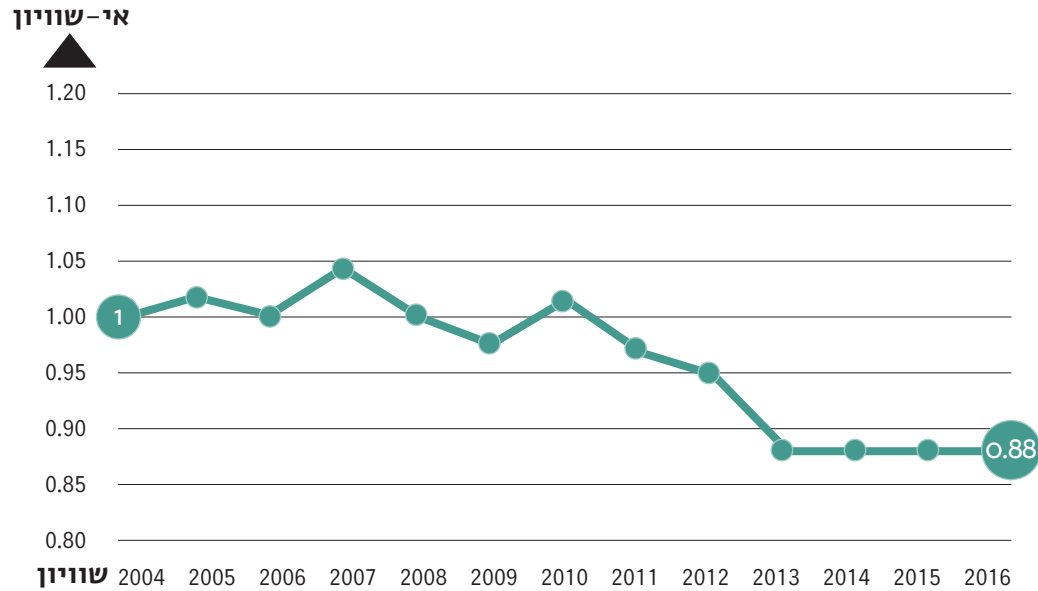
השתתפות חרדים בכוח עבודה גילאי 25-64

מקור: המכון הישראלי לדמוקרטיה, למ"ס ועיבודי המחברות

רמת האי-שוויון המגדרי לאורך השנים

רמת האי-שוויון המגדרי נותרה ללא שינוי ניכר בין השנים 2004 ו-2010. משנת 2011 נרשם צמצום של אחוזים בודדים באי-שוויון, אך הצמצום נבע, לפחות בחלקו, מהרעה כללית בהיבטים תעסוקתיים בקרב נשים וגברים כאחד, ולא משיפור במצבן של נשים.

מקור: מדד המגדר 2018

המלצות לכיווני פעולה ומדיניות

1 להציב יעד של צמצום הפער המגדרי ב-50% בחמש השנים הקרובות (עד שנת 2023)

2 הפעלת אסטרטגיה של הטמעת חשיבה מגדרית בכל התחומים:

- יצירת מנגנונים של ייצוג הולם לנשים בכל צומת של קבלת החלטות
- שילוב היבטים מגדריים בקבלת החלטות מתוך רגישות לצרכים של קבוצות ספציפיות
- בחינה מגדרית של השלכות המדיניות

3 קידום חקיקה יש לדאוג להשלמת הליך החקיקה של הצעת החוק לתיקון פקודת הסטטיסטיקה (סטטיסטיקה לפי מגדר), כמו כן על הממשלה לדאוג, בהתאם להחלטתה משנת 2016, שכל משרדי הממשלה יציגו את כל המידע שבמאגרים הדיגיטליים שברשותם גם בפילוח מגדרי

4 לחשוב מחדש על ההסדרים המגדריים המאפיינים את שוק העבודה. על הממשלה לשקול להפחית את מספר השעות בשבוע העבודה כמקובל במדינות מתועשות אחרות, ולתת תמריצים למקומות עבודה המעודדים את עובדיהם, נשים וגברים כאחד, לאזן בין עבודה למשפחה

5 חישוב מחדש של החשבונאות הלאומית באופן שעשיתן ותרומתן הכלכלית של נשים יבואו בה לידי ביטוי ויתוגמלו בדרכים שונות

6 איסוף שיטתי ופרסום של סטטיסטיקה מגדרית על ידי כלל מוסדות המדינה. זאת בכל תחומי החיים, אך בדגש על נתונים לגבי אלימות מגדרית

מרכז שוות במכון ון ליר בירושלים שם לו למטרה להטמיע את מושג השוויון המגדרי בחשיבה ובפעולה החברתית, ובכך להוציא את סוגיית האי-שוויון המגדרי מתחום אחריותן הבלעדית של הנשים ולנסחה כתפיסת עולם חברתית הנוגעת לכלל החברה בישראל. המבט המגדרי חושף את המנגנונים המכוננים אי-שוויון ביחסי הכוח הכלכליים, הפוליטיים והתרבותיים בין גברים לנשים. הרחבתו של מבט זה אל החברה בכללותה מאפשרת לקרוא תיגר על הסדר החברתי הקיים ולגרום לכך שעולמן, צורכיהן וניסיון חייהן של נשים ממגוון מיקומים חברתיים וקבוצות יובאו בחשבון בכינונו של סדר זה.

פיתוחו ופרסומו של מדד המגדר התאפשרו הודות לתמיכתם הנדיבה של הקרנות והגופים הבאים:

A proud philanthropic partner of
Jewish Federation of Greater Atlanta

Empower a woman.
Change the landscape.

A Partnership Program of the Jewish Federation of Palm Beach County

רחוב ז'בוטינסקי 43, ירושלים 9104001, ת"ד 4070, טל' 02-5605222; פקס 02-5619293
43 Jabotinsky St., Jerusalem 9104001, P.O.B. 4070, Tel. 972-2-5605222, Fax. 972-2-5619293

شارع جابوتنسكي ٤٣، القدس ٩١٠٤٠، ص. ب. ٤٠٧٠، تلفون: ٠٢-٥٦٠٥٢٢٢، فاكس: ٠٢-٥٦١٩٢٩٣
vanleer@vanleer.org.il • www.vanleer.org.il